

JÜRI SARJA V VOOR

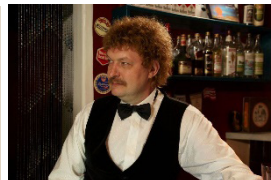
12. JAANUAR 2022

1. Nõukogude ajal kasutati Tallinna koolide nimetamisel numeratsiooni (1. Keskkool, 2. Keskkool jne). Täna on kõik koolid peale kolme sellest numeratsioonist loobunud, **millised kolm aga kasutavad endiselt vana nimetust?**

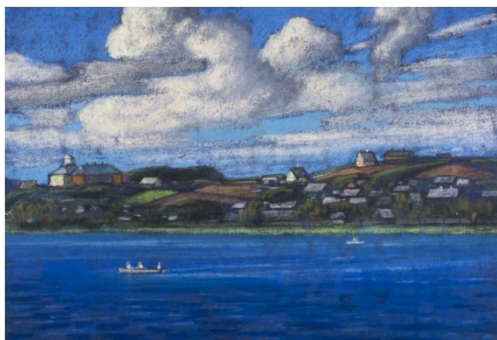
2. Kes või mis on selle järjestuse viimane?

3. **Milline Ameerika Ühendriikide asevälisminister** avaldas 23. juulil 1940 ... deklaratsiooni, millega tunnustati kehtetuks Balti riikide annekteerimine NSV Liidu poolt ning pandi alus USA mittetunnustamispoliitikale, millega Ameerika Ühendriigid ei tunnistanud kunagi Eesti, Läti ja Leedu okupeerimist ning liitmist Nõukogu Liiduga? Ühtlasi lõi see deklaratsioon rahvusvahelise raamistiku kolme Balti riigi *de jure* ellujäämiseks kogu okupatsiooniaja vältel ning Eesti, Läti ja Leedu riikluse taastamiseks.

4. 2008. aastal esietendus Viinistul Andrus Kivirähki näidend, mis on laenanud pealkirja Friedebert Tuglase viimaseks jäänud novellilt ja sündmustiku Elo Tuglase päevaraamatust. Selle keskmes on 1950. aastatel põlu all olevad kirjanikud, üks neist on Tuglas ise, kes on pea terve etendus teki all. **Mis on novelli ja näidendi ühine nimi?**

5. See Viljandimaaga lähedalt seotud kunstnik oli 1920. aastatel Viljandi aktiivseim ja produktiivseim kunstnik. Linnas toimunud isikunäitustel eksponeeris ta kümneid Viljandimaa vaateid, ent omaette peatüki moodustavad Viljandi järve vaated, mis kujunes ka tema lemmikmotiiviks. Esimesed järve kujutavad tööd on jõulised ja erksad, järve näeb ta koobaltsinisena, hilisemad toonid on juba hillitsetud ja pastelsed. Kuna ta langes Esimese maailmasõja esimestel sõjakuudel Galiitsias vangi, veetis ta sõja-aastad Ungaris. Ta õppis ära ungari keele ning kahe maailmasõja vahel oli ta üks tuntumaid ungari ilukirjanduse tõlkijaid, tõlkides umbes paarkümmend teost, sh Géza Gárdonyit, Ferenc Herczegi, Ferenc Molnári ja Zsigmond Móriczi. **Kes oli see Rootsis surnud kunstnik ja tõlkija (1891–1975)?**

6. 2013. aastal tegi vastne Hiina president Xi Jinping esimese visiidi USA-sse, kohtudes muuhulgas näost-näku USA presidendi Barack Obamaga. Ühest selle kohtumise käigus tehtud jäädvustusest sai üsna pea internetimeem, kus Xi-d võrreldi ühe lasteraamatu tegelasega. **Kellega?** Meemist kujunes Hiina üks tsenseeritumaid pilte, minnes isegi nii absurdseks, et üks 2018. aasta film Ewan McGregoriga peaosas, milles sel tegelasel on kandev roll, sai Hiinas avaldamiskeelu.

7. 100 km kaugusel Tokyost, Fujiyama loodenõlval asuv Aokigahara mets on tuntuks saanud sellega, et inimesed käivad seal tegemas midagi muud peale looduse imetlemise. 21. sajandi algusaastatel oli juhtumeid kuni 100 igal aastal, hiljem on see mittesihipärane käitumine Jaapani võimudele nii palju pinda käinud, et täpseid numbreid enam ei avalikustata ja metsa viivate matkaradade algusesse on paigaldatud sildid, mis kutsuvad inimesi üles sellest tegevusest hoiduma. **Millisest tegevusest on jutt?**

8. **Millisel videomängul** põhineb Riot Gamesi ja Fortiche'i poolt toodetud 2021. aasta Netflixi animasari „Arcane“, millest kujunes eelmise aasta suurimad telehitte? Tugevate aurupungi mõjutustega sarja peategelased on õed Vi ja Powder (hiljem tuntud Jinxina), kes satuvad ülalinna Piltoveri ja all-linna Zauni vahelises sõjalises konfliktis eri pooltele.

9. See mõõtühik oli tuntud paljudes Euroopa maades ja oli laialdaselt kasutusel meetermõõdustiku tulekuni. Suurbritannias kasutatakse mõnes valdkonnas tänapäevani. Algselt võis ühiku väärtus materjalist sõltuvalt varieeruda 8 ja 24 naela vahel, tänapäeval loetakse võrdseks 14 inglise naelaga. 8 küsitavat mõõtühikut on üks hundredweight. **Milline mõõtühik, millel eestikeelne vaste puudub?**

10. Seda Sacramentost pärit ansamblit on nimetatud ka mõtleva inimese *hair-metal* bändiks. **Mis nime kannab see bänd**, mille tuntuimad albumid on platinaplaadi staatusesse jõudnud „Mechanical Resonance“ (1986) ja „The Great Radio Controversy“ (1989), kus kõlavad ka nende suurimad hitid nagu „Modern Day Cowboy“ ja *power*-ballaad „Love Song“.

11. India päritolu inimeste arv Ameerika tehnoloogiaettevõtete juhatuse esimeeste kohal on muljetavaldav: Satya Nadella (Microsoft), Sundar Pichai (Alphabet), Shantanu Narayen (Adobe), Arvinda Krishna (IBM) jpt. 2021. aastal lisandus sellesse klubisse Parag Agrawal, kes vahetas ühe ettevõtte juhatuse esimehe kohalt välja selle asutaja Jack Dorsey, kes edaspidi keskendub finantsteenuste ettevõtte Block juhtimisele. **Millist tehnoloogiaettevõtet juhhib Parag Agrawal?**

12. Näete täringmeduuside hulka kuuluvat vaevalt sentimeetripikkust olendit, kes on üks mürgisemaid loomi meie planeedil. Kuigi surmajuhtumeid on vähe, kirjeldavad naised kõrvetuse põhjustatud valu võrreldavana sünnitusvaluga; mehed on kasutanud võrdlusi „100 korda hullem kui kobra või 1000 korda hullem kui tarantli hammustus“. Meduusid (neid on tegelikult mitu liiki) on üldnime saanud ühelt Austraalia põlisrahvalt, kes panid tähele, et teatud aastaajal meres ujumine võib põhjustada nn. .... palavikku. **Milline nimetus, mis käib ka punktiiridele?**

13. 2020. aastal paluti ühes Jüri mängus meelde tuletada, milliste Euroopa riikide lippudel ei leidu punast värvi. Nüüd aga küsime, **millise maailma riigi lipul ei leidu ei punast, sinist ega valget värvi ehk levinuimaid lipuvärve?**

14. **Millisest Venemaa linnast on pärit viimase kümnendi Euroopa tugevaim korvpallinaiskond UMMC (vene k УГМК)?** Nad on aastast 2002 võitnud 15 Venemaa meistritiitlit ning 6 korral Euroliiga (2003, 2013, 2016, 2018, 2019, 2021). Praegusel hetkel kuuluvad naiskonna koosseisu sellised staarid nagu Breanna Stewart, Brittney Griner, Jonquel Jones, Courtney Vandersloot ja Emma Meesseman.

15. Ameerika näitleja Mayim Bialik, kes praegu on üks kahest Ameerika „Kuldvillaku“ saatejuhist (teine on Ken Jennings), on enim tuntud neuroteadlase ja Sheldon Cooperi tüdruksõbra Amy kehastamisega telesarjas „The Big Bang Theory“. Bialiku varasem kuulsus lapsnäitlejana tõi talle rolli filmis „Beaches“ (1988) ning ühes 1991–95 eetris olnud telesarjas, kus ta kehastas sarja pea- ja nimategelast. **Mis nime kandis see sari, mis on ka Eesti telekanalitel jooksnud?**

16. Ilma kirjadeta oleksid need arheoloogilises kontekstis lihtsalt „savinõukillud“. Kuna neil on kirjad, on neil hoopis peenem nimi. **Milline?**

17. **Kuidas nimetatakse ravimeetodit**, mis on peamiselt suunatud patsientidele, kellel on elu ohustav või elukvaliteeti halvendav tervislik seisund? Ravi eesmärgiks pole seega pöördumatult haigete ravimine, vaid parima elukvaliteedi saavutamine patsiendile, tema lähedastele ja hooldajatele.

18. **Millist Euroopa pealinna võib pidada kubistliku arhitektuuri keskuseks?** Seal asuvad selle stiili ikoonilised hooned nagu enne Esimest maailmasõda valminud Musta jumalaema maja ja Hodeki korterelamu. Kahe maailmasõja vahel arenes see stiil rondokubismiks, tuues hoonetele rohkem ümaraid vorme ja värvi.

19. **Mis nime kandis prantslastest krimikirjanike tandem**, kelle sulest on ilmunud näiteks raamatud „Kahe surma vahel“ (1954), millel põhineb Alfred Hitchcocki film „Vertigo“ (eesti k „Peapööritus“) ja „Naine, kes polnud enam elus“ (1953), mis oli aluseks Henri-Georges Clouzot' filmile „Les Diaboliques“ (eesti k „Saatanad“)?

20. **Millele annab iseloomuliku lõhna aine nimega geosmiin**, mille peamised tootjad on aktinobakterid? Geosmiin moodustub bakterite eoste ehk spooride pinnal, mis on aktinobakteritele vajalikud paljunemiseks ja ebasoodsa aja üleelamiseks.

21. 1990. aastate lõpul avastasid Gianni Pes ja Michel Poulain Sardiinia saarel Nuoro provintsis erilised külad, mida nad tähistasid kaardil sinise markeriga. Need ja hiljem avastatud piirkonnad on saanud tuntuks kui „sinised tsoonid“.
- Mis toimub nendes piirkondades elavate inimestega?** Kahesõnalisest vastusest piisab.

22. Kurt Vonneguti raamatus „Tšempionide eine“ kirjeldatakse ühte 50 000 dollarit maksnud maali järgmiselt: „...kakskümmend jalga lai ja kuusteist jalga kõrge. Maali põhipind oli kaetud roheline maalrivärviga, millele oli kleebitud hõõguvoranž lint...“. Kirjelduse järgi võinuks maal välja näha nii, nagu vasakpoolsel pildil. Mõnevõrra detailsemalt on

sama sündmust kujutanud Hieronymus Bosch (parempoolsel pildil) ja ka paljud teised kunstnikud. 1946. aastal korraldati filmi „The Private Affairs of Bel Ami“ jaoks selleteemaliste maalide konkurss, mille võitis Max Ernst hiljem palju tuntumaks saanud Salvador Dalí versiooni ees. **Mis on mõlema maali pealkiri?**

23. Kui on teada, et üks kolmest võistlusest toimub Sheffieldi Crucible Theatre'is ja teine Londoni Alexandra Palace'is, siis **millise spordiala milline võistlus** peetakse Yorki Barbican Centre'is?

24. **Milline piirkond** on nime saanud tiitli järgi, mida Stjepan Vukčić Kosača hakkas kasutama 1449. või 1450. aastal?

25. **Milline helilooja**, kelle varast loomingut on ta ise nimetanud mikropolüfooniliseks, pälvis laialdase kuulsuse pärast seda, kui Stanley Kubrick kasutas nelja tema teost („Atmospheres“, „Lux Aeterna“, „Requiem“, „Aventures“) oma filmis „2001: Kosmoseodüsseia“?

- 26.** 1950. aastate Inglismaa tippklubi Wolverhampton Wanderers on hooajast 2018/19 tagasi Inglise jalgpalli meistriliigas. Seda tänu hiinlastest omanikele, ent ka ühe riigi jalgpallimängijatele, kellel on klubis arvestatav osakaal. Nii on viimased kaks treenerit pärit just sellest riigist ning hooajal 2021/22 mängib seal üheksa selle riigi jalgpallurit (lisaks on veel kaks laenul). Tänu selle heal tasemel jalgpalliriigi mängijate domineerimisele on klubi jõudnud kahel korral meistriliiga 7. kohale ning Euroopa liiga veerandfinaali. **Mis riigi mängijad moodustavad Wolverhampton Wanderersi koosseisu nähtavaima osa?**

- 27.** 1930. aastatel otsustas Los Angelese Brown Derby restorani omanik jääkidest uue salati kokku panna ning üsna pea sai sellest Ameerika üks populaarsemaid salateid. **Mis nime kannab see salat, mis koosneb keedumunadest, salatilehtedest, kanast, avokaadost, hakitud peekonist, sinihallitusjuustust ja tomatist?** Kel salati nimi kohe ei meenu, võib mõelda endisaegsete pesapallikuulsuste peale.

- 28.** Eduka 2009. aasta filmi „Pohmaka“ süžee keskpunktis on Las Vegases toimuv poissmeestepidu ja sellele järgnev päev, kus üritatakse eelmise öö sündmusi kokku lappida. **Millise alkohoolse joogi tarbimine** oli seltskonna viimane selge hetk, kuna sellesse segati mälukaotust põhjustav Rohypnol, mistõttu toimus kiire eskaleerumine halvemuse suunas?

- 29.** Korduvalt on küsitud näidendit, mille ajal mõrvati Fordi teatris Ameerika president Abraham Lincoln – selleks oli „Meie Ameerika onupoeg“. **Millise Nikolai Rimski-Korsakovi ooperi ajal mõrvati aga 1911. aastal Kiievis Venemaa peaminister Pjotr Stolõpin?**

- 30.** **Mis nime kannab see koeratõug** (algselt kasutati lambakoerana, tänapäeval teenistusköerana), mille teisendid on groenendael, laekenois, malinois ja tervueren?

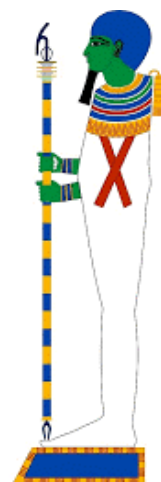
- 31.** Genfis asuv Centre William Rappard, mis valmis 1926. aastal, oli esimene rahvusvahelisele organisatsioonile mõeldud hoone Genfis. Algselt valmis see Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni tarbeks, ent **milline 1995. aastal loodud rahvusvaheline organisatsioon on täna selle hoone peamine kasutaja?** Olgu vihjeks öeldud, et seda organisatsiooni juhib Nigeerias sündinud Ngozi Okonjo-Iweala.

- 32.** Millises pealinnas asub Rambla nimeline 22,2 kilomeetri pikkune rannapromenaad, mis teeb sellest ilmselt maailma pikima kõnnitee? Linlaste jaoks on tegemist niivõrd olulise sümboliga, et seda on pakutud ka üheks UNESCO maailmapärandi objektiks.

- 33.** Milline koomiksipahalane sündis 1920. aastate lõpul keskklassi Saksa juutide perekonnas Max Eisenhardtina? Ta mõrvati koos oma perekonnaga Varssavi geto ülestõusu aegu, ent tänu oma mutantsupervõimetele jäi ta ellu. Tema vabadus osutus aga üürikeseks, sest õige pea maandus ta Auschwitzis, ent põgenes koos oma pruudi Magdaga Auschwitzi ülestõusu käigus. Hiljem jäi ta Vinnitsas elades ilma oma tütrest, kes hukkus tulekahjus ning oma naisest, kes pöördus tast ära. Tema traagiline lugu mõjutas oluliselt tema maailmapilti, mistõttu ei usu ta erinevalt Charles Xavierist mutantide ja inimeste rahulikku koeksisteerimisse.

- 34.** See Vana-Egiptuse jumal eksisteeris enne teisi jumalaid ja lõi ühe versiooni järgi maailma vaid oma mõtte jõul. Ta oli käsitöölise, ehitajate ja skulptorite kaitsejumal. Tema abikaasa oli Sehmet ja nende poeg Nefertem. Teda kujutatakse roheline nahaga inimesetaolise olendina, kelle võimutunnuseks on sau kolme maagilise sümboliga – ankh, was ja djed. Kes?

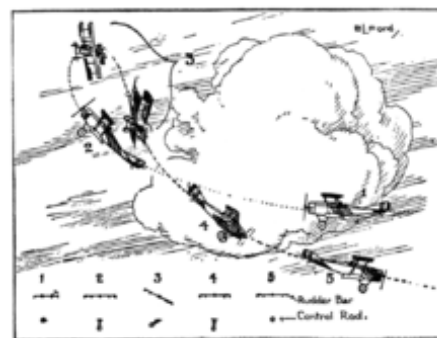
- 35.** Millist esinejanime kasutab ameerika muusik Michelle Zauner, kelle 2021. aasta album „Jubilee“ pälvis laialdast kriitikute tunnustust? Vastusele võib aidata lähemale miski, mis ühendab riisi, miso suppi, erinevaid kõrvalroogi, valgurikast toitu, rohelist teed.

- 36.** Preisimaa kõrgeim sõjaline autasu, Teeneterist (Pour le Mérite) sai Esimese maailmasõja esimese ordenisaaja järgi hüüdnime „Sinine Max“. **Mis oli selle mehe perekonnanimi?** Abiks on ka juuresolev pilt.

- 37.** Briti kino suurkuju Ken Loachi üheks tähtsamaks linatoseks peetakse 1969. aasta filmi, mis räägib kesiste tulevikuväljavaadetega töölisklassi perekonnast pärit luuserist koolipoisi Billy ja tuuletallaja omavahelisest sõprusest. **Mis nime kannab see film, mille nime saab tuletada tuuletallaja inglise keelsest nimest?**

- 38.** Milline on maailma suurim isoleeritud keel, st keel, mis ei kuulu ühtegi tuntud keelkonda? Sellel keelel on kõnelejaid umbes 77 miljonit, mis on kordades rohkem, kui kõigil ülejäänud isoleeritud keeltele kokku.

- 39.** Millist nime kannab 13. sajandi lõpust pärit rahvuseepos, mis tähendab „Kuningate ülevust“? Lugu räägib Etioopia kuningatari reisist Jeruusalemma kuninga Saalomoni juurde, neitsiliku kuningatari võrgutamise Saalomoni poolt, poja sünnist, täisealise poja reisist isa juurde, lepingulaeka riisumisest ja poja siirdumisest Etioopiasse ning asumisest kuningatroonile. Saalomoni dünastia positsioone tugevdama pidanud raamatu tõlkis 2015. aastal vanaetioopia keelest eesti keelde Kalle Kasemaa.

- 40.** NBA kõige uuemat auhinda anti esmakordselt välja eelmisel hooajal ning selle pälvis Carmelo Anthony. **Millise endise korvpalluri nime kannab see auhind, mis antakse mängijale, kes on teinud kõige suurema panuse sotsiaalse õigluse eest võitlemiseks?**

41. Kaheksa inimest on sama filmiga nomineeritud parima lavastaja ja parima meespeaosa Oscarile. Neist kaks on pälvinud sellist au koguni kahel korral. **Kes?** Esimene pälvis nominatsioonid aastatel 1978 ja 1981, teine 1992 ja 2004.

42. Tramontane on Vahemeremaades puhuv külm põhjatuul. **Millisel saarel asub aga Serra de Tramuntana mäestik, mille kõrgeim punkt on Puig Major (1445 m)?** 2011. aastal pääses mäestiku nõlval paiknev kultuurmaastik UNESCO maailmapärandisse.

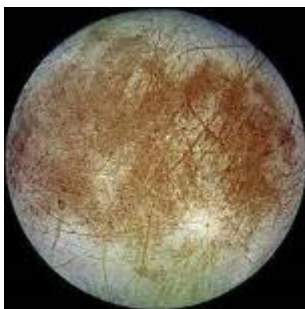
43. Margaret Atwood on kirjutanud kaks düstoopilist romaani, „Teenijanna lugu“ (millest on tehtud ka samanimeline telesari) ja „Testamendid“. **Millises riigis raamatute tegevus toimub?** Näete ka üht versiooni selle riigi lipust.

44. **Milline 1578–1610 elanud saksa kunstnik** maalis enamasti väikesemõõtmelisi teoseid vaseplaatidele ning sai tuntuks täpsete ja öiste maastikumaalidega, mis mõjutasid Rembrandti ja Rubensit? Tema tuntumad teosed on „Pögenemine Egiptusesse“ ja „Püha Paulus Maltal“.

45. Nendel kahel Päikesesüsteemi kuul leidub 99,...% tõenäosusega vedelat vett ja seega tasub just sealt otsida maavälist elu. **Nimetage mõlemad objektid!** Nad algavad sama tähega.

- 46. Millises linnas** asub pealtvaatajate arvu poolest Euroopa suuruselt kolmas staadion Camp Nou ja Wembley järel, Croke Park (mahutab kuni 82 300 pealtvaatajat)? Tegemist on ka Euroopa suurima staadioniga, mis ei seostu ühegi jalgpallimeeskonnaga (viimati peeti seal jalgpallikohtumine 2009. aastal).

- 47. Mis nime kannab ilmastikunähtus**, mis tekib siis, kui Vaikse ookeani idaosa vee pinnatemperatuur muutub keskmisest külmemaks? Lõuna-Ameerika ranniku ilm on sel puhul tavalisest kuivem ning samuti tugevneb orkaanide sagedus ja tugevus Atlandi ookeanil.

- 48. Seda 1980. aastal püstitatud monumenti ümbritseb saladuseloor.** Tellija(te) esindajaks oli keegi R. C. Christian, mis on ilmselgelt varjunimi, aga viitab vandenõuteoreetikute arvates roosikristlaste salaühingule. Kividel on 8 keeles põhimõtted, kuidas tuleks pärast ülemaailmset katastroofi uus ühiskond üles ehitada. Monument on tuntud kahe nime all – üks viitab nende asukohale, teises sisaldub viide kohale, mis asub hoopis teises maailmajaos. **Kirjutage 2 punkti saamiseks üks kahest nimetusest**, vahet pole, kas eesti või inglise keeles.

- 49. Millises riigis** asub maailma kõrguselt teine hoone, 678,9 meetri kõrgune Merdeka 118, mis on veel ehitusjärgus ja valmib 2022. aastal? Hoone on nime saanud Merdeka staadioni järgi, kus 1957. aastal kuulutati Briti võimu alt välja iseseisvus.

- 50. Millise loo originaalesitaja** oli Chris Kenner ning selles 1963. aasta loos mainib ta 16 erinevat tantsu? Kenneri versioon jõudis Billboardi edetabelis 77. kohale, ent veelgi edukamad olid Cannibal and the Headhuntersi ja Wilson Picketti versioonid, mis vastavalt jõudsid Billboardi edetabeli 30. ja 6. kohale.

VASTUSED

1.	21. Kool, 32. Keskkool, 53. Keskkool	KL	26.	Portugal	IH
2.	Ivanov(a)	IH	27.	Cobbi salat	IH
3.	Sumner Welles	JL	28.	Jägermeister	IH
4.	Keiserlik kokk	JL	29.	Jutustus tsaar Saltaanist	IH
5.	Ants Murakin	IH	30.	Belgia lambakoer	IH
6.	Karupoeg Puhh	IH	31.	WTO	IH
7.	Enesetapp	SO	32.	Montevideo	IH
8.	League of Legends	IH	33.	Magneto	IH
9.	Stone	SO	34.	Ptah	SO
10.	Tesla	IH	35.	Japanese Breakfast	IH
11.	Twitter	IH	36.	Immelmann	SO
12.	Irukandji	SO	37.	Kes	IH
13.	Jamaika	SO	38.	Korea	SO
14.	Jekaterinburg	IH	39.	Kebra Nagast	JL
15.	Blossom	IH	40.	Kareem Abdul-Jabbar	IH
16.	Ostrakonid	SO	41.	Warren Beatty, Clint Eastwood	IH
17.	Palliatiivne ravi	IH	42.	Mallorca	IH
18.	Praha	IH	43.	Gilead	SO
19.	Pierre Boileau, Thomas Narcejac	IH	44.	Adam Elsheimer	IH
20.	Muld	IH	45.	Enceladus, Europa	SO
21.	Elavad kaua	SO	46.	Dublin	IH
22.	Püha Antoniuse kiusatus	SO	47.	La Niña	IH
23.	Snuuker, UK Championship	SO	48.	Georgia Juhisekivid / Ameerika Stonehenge	SO
24.	Hertsegoviina	IH	49.	Malaisia	IH
25.	György Ligeti	IH	50.	Land of a Thousand Dances	IH

